

2020

EUSRAT

műhelytanulmányok

2020

EUSTRAT

műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közzolgálati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Bagi Nikoletta Dóra
Pató Viktória Lilla
Schmidt Laura
Tóth Bettina

Lektor:

Dr. Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószerkesztők: Bujdosó Hajnalka, Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Tördelőszerkesztő: Stubnya Tibor

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	6

Biztonság- és védelempolitika

Tárnok Balázs

A Bizottság bemutatta a migrációs paktum új tervezetét – továbbra is a migráció menedzselése és nem annak megállítása a cél	12

Miszlivetz Áron James

Elnöki ügyek: transzatlanti partner vagy védelmi szövetséges?	19

Demokrácia és jogállamiság

Navracsics Tibor

Demokrácia és járvány	23

Gát Ákos Bence

Az Európai Unió és a jogállamiság: az elmúlt évtized trendje	28

Petri Bernadett

Münchhausen báró a mocsárban – Az Európai Parlament áprilisi távolsági plenáris ülése a koronavírus elleni küzdelemről	37

Pató Viktória Lilla

EYE 2020 – az Európai Ifjúsági Rendezvény és a részvételi demokrácia	44

Navracsics Tibor

Beszéd az Európai Unió állapotáról	51

Kalas Vivien

Közérdek vagy önérdék? – Az Európai Parlament választási reformról szóló javaslata	54

Digitalizáció, innováció és tudományfejlesztés

Pató Viktória Lilla

Nemek közötti egyenlőtlenség a digitális térben, a Digital Gender Gap	58

Pató Viktória Lilla

Újabb mérföldkőhöz érkezett az Európai Bizottság a Digitális Európa felé vezető úton	63

Gazdaság és pénzügy

Máthé Réka Zsuzsánna

Skizofrén csiga a nyeregben?	69

<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
A német nemzeti érdekek összeütközése a lopakodó föderalizmussal	74
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Mire lesz több és mire kevesebb pénz?	78
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Felértékelődött a régiók szerepe	82
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
K mint katasztrófa?	85
<i>Kalas Vivien</i>	
Bizottsági jelentés egy erősebb Európáért	88
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Szegény Európa egyre szegényebb	92
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i>	
Csőbörből vödörbe: krízisből válságba?	96
<i>Petri Bernadett</i>	
Lehetetlenre nem szabad vállalkozni – uniós zöldpolitikai célok és a kisvállalkozások jövője	99

Kisebbségpolitika

<i>Varga Csilla</i>	
Megemlékezés vagy ünneplés? – Trianon a szomszédainknál	105

Oktatás és kultúra

<i>Kalas Vivien</i>	
Tanulmányi mobilitás: tovább nő a különbség Kelet- és Nyugat-Európa között?	109
<i>Kalas Vivien</i>	
Az európai oktatáspolitikai új irányvonalai	113
<i>Kalas Vivien</i>	
A tagállamok oktatási és képzési eredményei a 2020-as célok tükrében	117

Szomszédságpolitika

<i>Miszlivetz Áron James</i>	
Zágrábtól Záhgrábig: Csúcson a Nyugat-Balkán?	121

Uniós intézmények

<i>Petri Bernadett</i>	
Képviselői immunitás az Európai Parlamentben – A mentelmi jog alkalmazásának aktualitásai	124

<i>Petri Bernadett</i>	Érzékcslódás vagy integrációra mért ütés – miről is szól tulajdonképpen a Német Szövetségi Alkotmánybíróság döntése?	134
<i>Petri Bernadett</i>	Luxemburg kontra Strasbourg – jogértelmezési bizonytalanságok a tranzitóna vitában	144
<i>Petri Bernadett</i>	Ockham borotvája a Jogi Bizottságban – az új biztosjelöltek összeférhetlenségi vizsgálata	158
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Parlament és a kiéheztetés politikája – néhány gondolat Katarina Barley nyilatkozatának margójára	164
<i>Petri Bernadett</i>	Időközi alelnökválasztás az Európai Parlamentben és a D'Hondt-rendszer aktualitásai	171
<i>Petri Bernadett</i>	Az Európai Unió 2020-ban V. – Az Európai Parlament	177

V4

<i>Tárnok Balázs</i>	Milyen hatással lesz az új szlovák kormány a V4-es együttműködésre?	186

English studies

<i>Áron James Miszlivetz</i>	Reimagining European Enlargement: A New Way Forward?	192
<i>Balázs Tárnok</i>	Impact of the Coronavirus on ECI Procedures – Will the Commission Extend Deadlines?	195
<i>Áron James Miszlivetz</i>	External Remedy for a Pandemic: Supporting the Eastern Partnership	201
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Macro-financial Assistance in Challenging Times: The EU in Ukraine	205
<i>Balázs Tárnok</i>	Slovakia Still Applying the Beneš Decrees – Principle of Collective Guilt in the European Union	210
<i>Áron James Miszlivetz</i>	Western Balkans at the Door: The New Enlargement Package	217

Szerzők rövid szakmai életrajza

Gát Ákos Bence a Párizsi Sciences Pón, a Strasbourgi Egyetemen, a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetemen és az ENA-n szerzett jogász, politológus és közigazgatási diplomákat, egy évig tanult ösztöndíjasként a barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen. 2011-ben megalapította a Duel Amical – vitapolitika.hu nemzetközi internetes vitamagazint. 2014-től az Igazságügyi Minisztérium munkatársa és a Szegedi Tudományegyetem óraadója. Kutatóként dolgozott a Századvég Alapítványnál, valamint jogi tanácsadóként az Európai Parlament elnöki kabinetében. 2018-ban lefordította Bertrand Mathieu francia alkotmányjogász professzor *A jog a demokrácia ellen?* című könyvét, 2019-ben saját könyve jelent meg *Küzdelem az Európai színtéren – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései* címmel.

Tudományos tevékenységét 2019-től a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen folytatja doktoranduszként és az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSRAT) kutatójaként.

Szakterületei közé tartoznak a francia–magyar kapcsolatok, az európai jog és az európai politika, fő kutatási témája az európai uniós jogállamiság-politika.

Kalas Vivien 2019-ben szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának politológia alapszakán. 2021-ben fejezte be tanulmányait az ELTE ÁJK politikatudomány mesterszakán.

2021 szeptemberétől az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója.

2020 januárjától a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSRAT) munkatársa.

Főbb kutatási területei közé tartozik az Európai Tanács döntéshozatala, az európai uniós demokrácia, a jogállamisági kérdések, illetve az Európai Unió oktatáspolitikája.

Dr. Máthé Réka Zsuzsanna PhD előbb kommunikációt, valamint német nyelvet és irodalmat tanult, később okleveles közgazdász végzettséget szerzett közintézmények menedzsmentje szakirányon a Michigan State University és a Babes-Bolyai Tudományegyetem közösen működtetett mesterképzésén. Tanulmányait a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolájában

Az európai oktatáspolitikai új irányvonalai

Az Európai Bizottság szeptember végén hozta nyilvánosságra az új digitális oktatási cselekvési tervét és az európai oktatási térség létrejöttét szolgáló intézkedésekről szóló javaslatát.

2017 novemberében, az uniós vezetők göteborgi csúcstalálkozóján ismertette először az Európai Bizottság (EB) az európai oktatási térség létrehozására vonatkozó javaslatát. A testület kezdeményezésének egyik fő célja az volt, hogy a tagállamok szorosabb kooperációja révén, az oktatáson keresztül előmozdítsák a társadalmi egyenlőtlenségek csökkenését, valamint a gazdasági fejlődést, továbbá erősítsék a polgárok közös, európai identitását. Az oktatási térség megvalósulását 2025-re irányozták elő, és azért, hogy az valóban eredményes lehessen, addig több részterületen szükséges fejlődést elérni nemzeti és közösségi szinten egyaránt. A 2018-ban bemutatott digitális oktatási cselekvési terv is egyike volt ezeknek, amelynek továbbgondolását és aktualizálását ígérte 2019-ben Ursula von der Leyen bizottsági elnökjelölti programjában. A német politikus ekkor még nem sejtette, hogy a 2020-as koronavírus-járvány különösen fontossá teszi az oktatási rendszerek digitalizációját és az Európai Unió ezen a téren való szerepvállalásának újradefiniálását.

Szeptember utolsó napján ismertette a Bizottság az európai oktatási térség létrehozásához szükséges lépéseket, irányvonalakat, amelyek egyebek között magukban foglalták az ígért, új digitális oktatási cselekvési tervet is, amelybe beleépítették az erről szóló nyilvános konzultáció¹ eredményeit. Az EB 2020 júniusában ugyanis lehetőséget adott az érintett szereplőknek, hogy egy online kérdőív kitöltésével megoszthassák tapasztalataikat a tavaszi, kényeszerű digitális oktatásról. A szeptember elejéig elérhető konzultációt 2716 válaszadó töltötte ki. Az eredményekből² kiderül, hogy több mint a felük – 56,9% – korábban nem élt a táv-, illetve digitális tanulás lehetőségével, számukra mindez új élmény volt. A kormányok, oktatási intézmények által

¹ Kalas Vivien: *Nyilvános konzultáció a digitális oktatásról*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. szeptember 3.

² European Commission: *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Digital Education Action Plan 2021–2027 Resetting education and training for the digital age* (2020. szeptember 30.).

alkalmazott intézkedéseket a felmérésben részt vevők 59,4%-a összességében megfelelőnek és sikeresnek találta, ugyanakkor a pedagógusokkal való kapcsolattartással és az iskolák digitális felszereltségével kapcsolatban nagy arányban fogalmaztak meg kritikákat. Az Európai Unió számára elsősorban a tanárok továbbképzését, az infrastruktúra fejlesztését, valamint a digitális oktatás módszereinek kidolgozásában való segítségadást jelölték meg olyan területekként, amelyeken jelentékeny támogatást nyújthat a tagállamoknak.

A kapott válaszokra és a korábbi cselekvési tervre építve a Bizottság a jövőbeni szükséges lépésekkel összefüggésben három fő irányvonalat határozott meg az új digitális oktatási cselekvési tervében.³ Az első a megfelelő környezet megteremtése a magas színvonalú digitális tanuláshoz és tanításhoz. Idetartozik a pedagógusok részéről az új módszerek elsajátítása, a technológiai felszereltség biztosítása és mindezekre vonatkozóan egy tanácsi ajánlás kidolgozása. A testület második feladatként a polgárok digitális kompetenciáinak fejlesztését nevezte meg. Ezen a területen az Eurostat adatai⁴ szerint 2019-ben az Európai Unió 27 tagországában élőknek mindössze 56%-a rendelkezett alap- vagy annál magasabb szintű készségekkel, a konzultációt kitöltők 62%-a pedig úgy ítélte meg, hogy a képességei fejlődtek a tavaszi időszak folyamán. A két csoport közötti átfedés mértékét azonban nem tudni. Legvégül, a koronavírus-járvány következtében a Bizottság kívánatosnak tartja, hogy szorosabbá váljon közösségi szinten a nemzetek közötti együttműködés. Ebből fakadóan a testület egy európai digitális oktatási központ létrehozását tervezi, amely összekötné a különböző szereplőket, teret nyújtana a tapasztalatcserére, és figyelemmel kísérné a fentebb említett célok elérésére szolgáló intézkedések végrehajtását.

A most bemutatott cselekvési tervben foglaltak részét képezik azoknak a tényezőknek, amelyek a szándékok szerint az európai oktatási térséget jellemzik majd. Utóbbival kapcsolatban az Európai Bizottság által frissen ismertetet dokumentum⁵ számos olyan elemet tartalmaz, amelynek megvalósítását még a Jean-Claude Juncker vezette testület tűzte ki célul, ám ezeket most rendszerezett formában, hat dimenzió – minőség, egyenlőség, zöld és digitális átalakulás, oktatók, felsőoktatás és geopolitika – alapján csoportosítva prezentálta az uniós intézmény, reflektálva benne az azóta felbukkanó kihívásokra is.

³ European Commission: *Digital Education Action Plan 2021–2027*. (2020).

⁴ Eurostat: *Individuals' Level of Digital Skills, Percentage of Individuals, Individuals Who Have Basic or above Basic Overall Digital Skills (isoc_sk_dskl_i)*, 2021.

⁵ European Commission: *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on achieving the European Education Area by 2025* (2020. szeptember 30.)

A minőségi oktatás megteremtése hozzájárul a fiatalok képességeinek kibontakoztatásához, felkészítve őket a valós életre. Mindehhez elengedhetetlen az önálló és kritikai gondolkodás fejlesztése, az alapkészségek – szövegértés, matematika – javítása, valamint a nyelvi ismeretek bővítése. Utóbbi nem csupán a továbbtanuláshoz hasznos, de a diákok általa magabiztosabban mozoghatnak a nemzetközi környezetben, és a mobilitási programok, vagy éppen a külföldi munkavállalás révén az európai identitásuk is erősebbé válik. Következésképpen az Európai Bizottság azt szeretné elérni, hogy a középiskola befejezéséig valamennyi tanuló sajátítson el legalább két idegen nyelvet.

Az oktatási rendszernek alkalmasnak kell lennie a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére, amelyben a korai iskolai képzéseknek kiemelt jelentőségük van. Ezen túlmenően annak biztosítása is szükséges, hogy a nők és a férfiak egyenlő eséllyel vehessenek részt az oktatásban, továbbá ösztönözni kell, hogy a hagyományosan az egyik nemhez kötődő szakmák vonzóbbak és elérhetőbbek legyenek a másik oldal számára is.

A digitális átalakulást szolgáló lépéseket a korábban ismertetett cselekvési terv tartalmazza, emellett a Bizottság arra is hangsúlyt fektetne, hogy a környezetvédelem, a környezettudatos életmód integráns részét képezze a természet- és társadalomtudományos tantárgyaknak.

Népszerűbbé tennék a pedagógusi életpályát. Hozzáértő és elhivatott tanárok nélkül ugyanis nem lehetséges minőségi oktatás. Folyamatos továbbképzésükre, szakmai fejlődésükre lehetőséget kell adni, amelybe beleértendő a más ország oktatási intézményében történő tapasztalatszerzés is.

A felsőoktatás területén szorosabbra fűznék az egyetemek nemzetközi együttműködését, és megkönnyítenék a tanulmányi mobilitást. Az uniós diákigazolvány bevezetésével az egységes rendszer egyszerűbbé és gyorsabbá tenné az adminisztrációs folyamatokat. A diplomák, képesítések, félévek kölcsönös elismerése ugyancsak ösztönzőül hatna a más ország intézményeiben való tanulásra, amelynek egy magasabb szintjét jelenti az úgynevezett „Európai Egyetemek” létrehozására irányuló kezdeményezés. Ennek keretében a hallgatók megosztva végezhetnék tanulmányaikat a programban részt vevő felsőoktatási intézmények képzései között, aminek végén a nemzeti diplomával egyenértékű oklevelet kapnának. A fiatalok számára mindehhez a legfontosabb forrás az Erasmus+ program ösztöndíja, és ugyan az Európai Bizottság által benyújtott, az Európai Tanács által pedig jóváhagyott többéves pénzügyi

keretteryben a korábbinál többet szánnak⁶ erre a területre, de közel sem annyit, mint amekkora összeget kezdetben az előző Bizottság ezért a területért felelős biztosa, Navracsics Tibor szorgalmazott.

Legvégül, a geopolitikai dimenzióval kapcsolatban a testület az Unión kívüli együttműködések folytatása és megerősítése mellett érvelt. Az oktatáson keresztül közvetíthetők ugyanis az európai értékek, csökken a fiatalok munkanélkülisége, amely generáció a társadalmi, gazdasági fejlődés alapjait jelentheti.

Összességében sem a digitális oktatási cselekvési terv, sem az európai oktatási térség létrehozásáról szóló dokumentum nem tartalmazott sok új elemet a már korábban megfogalmazottakhoz képest, ám éppen az előző és a mostani Európai Bizottság közötti kontinuitás a biztosíték arra, hogy az ígéretesnek tűnő javaslatok egyszer meg is valósuljanak.

2020. október 2.

Felhasznált irodalom

- European Commission: *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions – Digital Education Action Plan 2021–2027 Resetting Education and Training for the Digital Age*. (2020. szeptember 30.). Online: https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/deap-swd-sept2020_en.pdf
- European Commission: *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Achieving the European Education Area by 2025* (2020. szeptember 30.). Online: https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/eea-communication-sept2020_en.pdf
- European Commission: *Digital Education Action Plan 2021–2027* (2020). Online: https://ec.europa.eu/education/sites/default/files/document-library-docs/deap-communication-sept2020_en.pdf
- Eurostat: *Individuals' Level of Digital Skills, Percentage of Individuals, Individuals Who Have Basic or above Basic Overall Digital Skills (isoc_sk_dskl_i)*, (2021). Online: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>
- Kalas Vivien: *A vártnál kevesebb pénz jut az Erasmusra*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 22. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/07/22/a-vartnal-kevesebb-penz-jut-az-erasmusra>
- Kalas Vivien: *Nyilvános konzultáció a digitális oktatásról*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. szeptember 3. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/09/03/nyilvanos-konzultacio-a-digitalis-oktatasrol>

⁶ Kalas Vivien: *A vártnál kevesebb pénz jut az Erasmusra*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2020. július 22.

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel, kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédság- és bővítéspolitika.

A tanulmánykötetet ajánljuk az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyzes bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defense policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighborhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.